

Aspekty bezpieczeństwa w protokole IPv6

Security Aspects in IPv6 Protocol

Magdalena Hareźlak¹, Tomasz Długosz², Radosław Wróbel³

Streszczenie : Bezpieczeństwo przesyłanych danych w sieciach komputerowych jest współcześnie sprawą priorytetową. W pracy poddano analizie kwestie bezpieczeństwa protokołu IPv6. W tym celu przygotowano sieć i przeprowadzono szereg testów, które wykazały, że przejście z protokołu IPv4 do IPv6 nie wyeliminowało wszystkich niedociągnięć i błędów tkwiących w oprogramowaniu urządzeń.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo sieci, szyfrowanie danych, IPv6, Cisco

Abstract : Security of data transmitted over computer networks is a priority nowadays. In the paper results of analysis security of IPv6 protocol. Series of tests were done that showed that the transition from IPv4 to IPv6 has not eliminated all the shortcomings and errors inherent in software devices.

Keywords: network security, data encryption, IPv6, Cisco

Wstęp

W czerwcu 2016 roku minęła 20 rocznica wprowadzenia dwóch pierwszych standardów RFC 4339 [1] oraz RFC 4472 [2] przedstawiających zalecenia dla dostawców internetowych dotyczące poprawnej konfiguracji DNS (ang. Domain Name Service) dla nowej wersji protokołu IPv6 (ang. Internet Protocol version 6), opisanego w RFC 2460 [3]. Przez ostatnie dwa lata diametralnie wzrosło zainteresowanie owym protokołem, jego implementacją oraz wbudowanymi mechanizmami bezpieczeństwa. Znaczna większość nowych sprzętów komputerowych i sieciowych została przystosowana do konfiguracji IP w wersji 6 wraz z, wprowadzanymi przez lata, kompatybilnymi standardami. Określany jest potocznie mianem protokołu IP następnej generacji (ang. IP Next Generation), który ma rozwiązywać wiele mankamentów jego poprzednika IPv4, takich jak: ograniczona skalowalność i elastyczność, problemy mobilności oraz jakości bezpieczeństwa [4]. Podstawowa wiedza dotycząca architektury i konfiguracji IPv6 stała się dużym atutem w świecie informatycznym.

Cisco, jednego z kluczowych potentatów w pracy nad standaryzacją i wdrażaniu protokołu internetowego v6 (rys. 1). Wykorzystano dwie zapory sieciowe Cisco ASA5520 (ASAMH) połączone redundantnymi łączami awaryjnymi, w trybie pracy *Active/Standby Failover*, router Cisco 2851 (RMH) oraz dwa przełączniki Cisco Catalyst 6506-E (SW). Do weryfikacji skorzystano z trzech komputerów, z zainstalowanym systemem operacyjnym Windows 7, narzędziem analizy pakietów *WireShark* oraz *Network Shell*, które monitoruje nawiązane połączenia TCP, statystyki, tablice routingu oraz sąsiadów, a także umożliwia naprawę zaistniałych problemów, czy zmianę reguł wbudowanej zapory sieciowej [5].

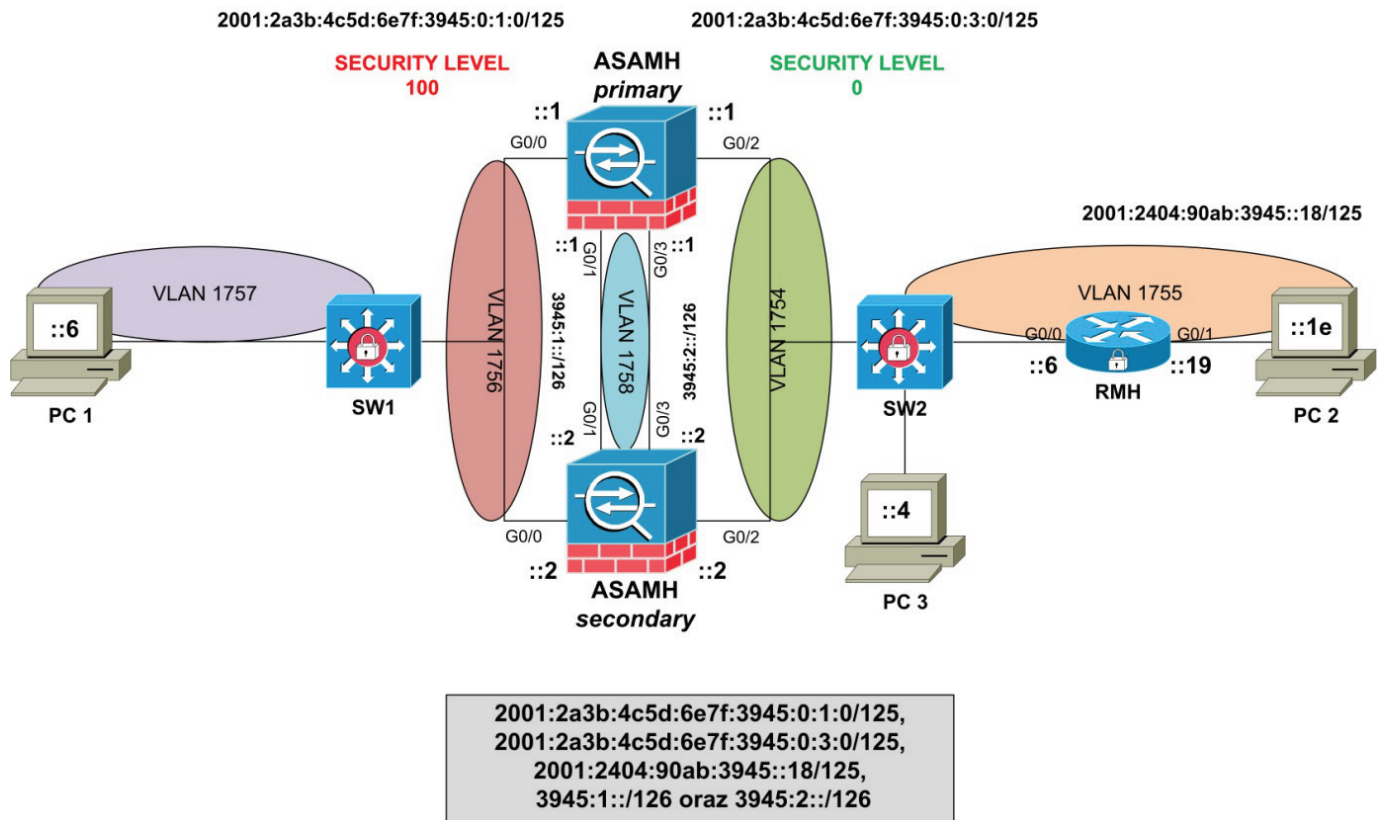
Metody zapewniania bezpieczeństwa sieci z wykorzystaniem protokołu IPv6

W związku z powyższym przeprowadzono analizę możliwości osiągnięcia zabezpieczonej sieci, w pełni skonfigurowanej, przy użyciu IP w wersji 6, na urządzeniach firmy

1. Studentka, Wrocławska Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej, ul. M. Lutra 4, 54-239 Wrocław

2. Wrocławska Wyższa Szkoła Informatyki Stosowanej, e-mail: tdlugosz@horyzont.eu

3 Instytut Konstrukcji i Eksploatacji Maszyn, Politechnika Wroclawska

Rys. 1. Topologia zabezpieczonej, zaprojektowanej sieci IPv6

Zgodnie z założoną topologią, podstawową konfiguracją i manualną adresacją sieci z wykorzystaniem jedynie adresów typu *Global*, odpowiadającą założeniu standardu RFC 4291 [6] o architekturze adresacji dla IPv6, z sukcesem osiągnięto zbieżność oraz przyległość wszystkich sąsiadów.

Nie byłoby to możliwe, gdyby nie dodatkowe usługi zaktualizowanego protokołu **ICMPv6** (ang. Internet Control Message Protocol version 6), czyli zbiór komunikatów protokołu **NDP** (ang. Neighbor Discovery Protocol), zastępujących poprzednie rozwiązania **ARP** (ang. Address Resolution Protocol) [7]. Wymiana wiadomości odpytywania **ND** (ang. Neighbor Discovery) *Solicitation* oraz przedstawiania **ND Advertisement**, posiada niewiarygodną wadę i może narazić sieć na ryzyko przechwycenia wszystkich adresów sieciowych oraz fizycznych **MAC** (ang. Media Access Control address). Dzieje się tak, ponieważ każdy wpis definiowanych list kontroli dostępu **ACL** (ang. Access Control List) dla IPv6 zawiera ukryte przepisy pozwalające na dostęp protokołom NDP. Proces **ND** korzysta z usług warstwy sieciowej, dlatego domyślnie pozwalają na odkrycie, wysłanie i odebranie, na interfejsie, pakietu IPv6 [8]. Nie istnieje także możliwość całkowitego wyłączenia wiadomości, ponieważ musi dojść do choć jednej takiej wymiany, aby uzyskać wykrycie relacji oraz przekazać tymczasowy adres docelowy, w celu osiągnięcia przyległości. Jednakże, tutaj pojawia się system **DAD** (ang. Duplicate Address Detection) poszukujący dublujące się adresy, gdy w przypadku wykrycia duplikatów system poinformuje administratora, który będzie od razu miał świadomość, iż spowodowane jest to próbą włamania lub błędną konfiguracją [9].

Dodatkowo należy pamiętać o kolejnym mechanizmie **ICMPv6** – **SLAAC** (ang. Stateless Address Autoconfiguration), który bazuje na adresach warstwy łącza danych, automatycznie podsumowując adresy w węzły oraz generuje adresy lokalne *Link-local*, na podstawie kombinacji prefiksu i adresu **MAC**[9]. Dodatkowe adresy można odnaleźć oraz zweryfikować po wprowadzeniu komend dotyczących informacji o interfejsach, czy tablicy routingu, wśród podłączonych bezpośrednio dróg. W powyższej topologii odnaleziono następujące grupowe adresy *Multicast* – *Link-local* `fe80::/10`, *Global* `ff00::/8` oraz podgrupy `ff02::2`, `ff02::1`. Dlatego zrezygnowano z automatycznej konfiguracji wszystkich adresów oraz **DHCP** (ang. Dynamic Host Configuration Protocol), aby ograniczyć pojawienie się większej ilości podsumowań adresów.

Uznano, iż szczególnym problemem dla bezpieczeństwa IPv6 jest luka, jaką stanowi całość architektury adresacji, gdyż jeden interfejs posiada przypisanych kilka adresów. Adresacja *Link-local*, nie stanowi, aż tak dużego zagrożenia, ponieważ można wykluczyć ją z użytku w celach przesyłu, czy zablokować jego przekazywanie. Aczkolwiek *Multicast* może rozgłaszać te podsumowane węzły i adresy, a sieci oraz interfejsy, będą przez nie dostępne, szczególnie przez adres do monitorowania `FE02::1`. Stanowią także duże zagrożenie ich wykorzystania, przykładowo do ataków typu **DoS** (ang. Denial of Service), **DDoS** (ang. Distributed DoS) [8]. Blokada odpowiadania na zapytania adresów *Multicast* albo całkowite odrzucenie ich przepuszczania zmniejsza ryzyko, tak jak i zapory sieciowe w połączeniu *Failover* [10].

Każde z urządzeń zostało zabezpieczone oraz spełnia prawidłowo swoją funkcję, wymagania i założenia o zabezpie-

zeniach według instytucji NIST (ang. National Institute of Standards and Technology) [11]. W razie awarii aktywnej zapory sieciowej, kolejna znajdująca się w stanie czuwania, będąca w pełnej gotowości na przejęcie pełnienia funkcji aktywnej, zostanie aktywną po osiągnięciu limitu czasowego nieotrzymania pakietu „HELLO” z jednego łącza pomiędzy nimi [10]. Redundancja zarówno urządzeń, jak i połączeń zapewnia zwiększenie zabezpieczenia, ponieważ w razie awarii istnieje zapasowe łącze. Przedstawiona topologia, może spełnić wycinek wewnętrznej sieci lub połączenie dwóch odrębnych np. przedstawionym łączem tunelowym, po przez połączenie internetowe.

Implementacja sieci VLAN (ang. Virtual Local Area Network), czyli wykorzystanie fizycznych portów przełączników, wirtualne przydzielenie, aby logicznie przełączać ruch sieciowy pomiędzy urządzeniami, zmniejsza ryzyko ataku *Man-in-the middle*. Mechanizmy generowania statystyk, logów oraz alertów, wspierają szybką reakcję w przypadku wykrycia zagrożeń, czy niechcianego ruchu.

Rozbudowa określona jest standardem RFC 6564 [12], jako nagłówek EH (ang. Extension Header), który znajduje się w rozszerzalnym „Następnym nagłówku” stanowi najpotężniejsze narzędzie uwierzytelnienia [13]. Platforma urządzeń Cisco została zaprojektowana tak, aby niezależnie od jej roli, cały proces przetwarzania nagłówków rozszerzeń IP w wersji 6 kompletnie nie wpływało na ich wydajność. Jedynym ograniczeniem platform jest ich zaprojektowanie, które są przystosowane do odczytu tych nagłówków o wielkości 64-bajtów danych, a gdy rozmiar ten zostanie przekroczony, pakiet jest przekierowany ze sprzętowej do oprogramowania CPU (ang. Central Processing Unit) *Line-Card*. Należy także zrozumieć, w jaki sposób nagłówki oraz sam pakiet jest odczytywany przez router, iż w jego komponentach najważniejszą rolę odgrywa procesor CPU. Zależnie od użytych protokołów w konfiguracji, istnieje różnica w ich odczytywaniu i kolejności. W przypadku routingu przeskok – przeskok nagłówki EH musi być przetworzony w całości przez wszystkie urządzenia sieciowe, co powoduje, że to rozszerzenie musi być przetworzone, jako pierwsze w kolejności [13].

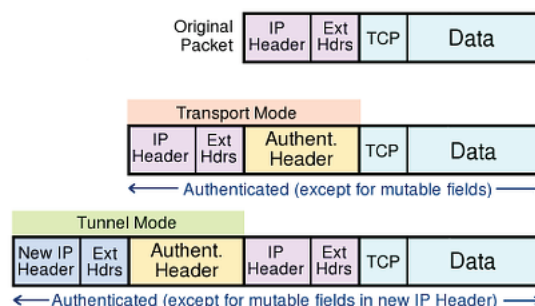
Mechanizm IPsec (ang. Internet Protocol Security) został wbudowany w IPv6, jako obowiązkowy implementacji bezpieczeństwa przy konfiguracji zdalnego dostępu, wirtualnej sieci prywatnej VPN (ang. Virtual Private Network) lub najzwyczajniej do zabezpieczenia warstwy sieciowej [14]. Mechanizm ten jest zespołem protokołów i umożliwia systemowi w warstwie IP wyboru wymaganych protokołów bezpieczeństwa SA (ang. Security Association), zastosowanych algorytmów oraz rozmieszczenia kluczy kryptograficznych, czyli zapewnia ochronę integralności, uwierzytelnienie nadawcy, szyfrowanie, poufność przesyłanych danych [8]. Zapewnia również ograniczoną poufność przepływu ruchu maskując rozmiar pakietu, utrudniając tym ataki polegające na nasłuchiowaniu, szpiegowaniu. Sprawdza także, czy pakiet nie został wcześniej przetwarzany, ponieważ ma możliwość wykrycia i odrzucenia takiego pakietu przez funkcję *Antireplay* [14]. Negocjacja oraz zarządzanie może odbywać się na bazie

nawiązania sesji poprzez algorytm DH (ang. Diffie-Hellman), a także na podstawie prywatnych kluczy lub IKE (ang. Internet Key Exchange), czyli standardowy protokół do zarządzania niezabezpieczonymi kluczami internetowymi [15]. Wśród zespołu protokołów IPsec wyróżnia się dwa zasadnicze, odpowiedzialne za rozszerzenia nagłówków, możliwych do wykorzystania w dowolnej ilości:

1. **AH** (ang. Authentication Header) – nagłówek uwierzytelnienia, zapewnia identyfikację źródła na podstawie podpisu i integralność danych przesyłanych między dwoma systemami. Sprawdza, czy komunikat przesłany między routerami, nie uległ modyfikacji. Sam w sobie nie zapewnia on szyfrowania pakietów.
2. **ESP** (ang. Encapsulation Security Payload) – nagłówek zapewnia poufność i uwierzytelnienie, szyfrując pakiet IP, aby dane dotyczące źródła i celu były tajne. Wykorzystywane również, jako zabezpieczenie komunikacji IP pomiędzy dwoma komputerami. Są one ignorowane przez pośrednie urządzenia sieciowe podczas przekazywania ruchu w sieci [13].

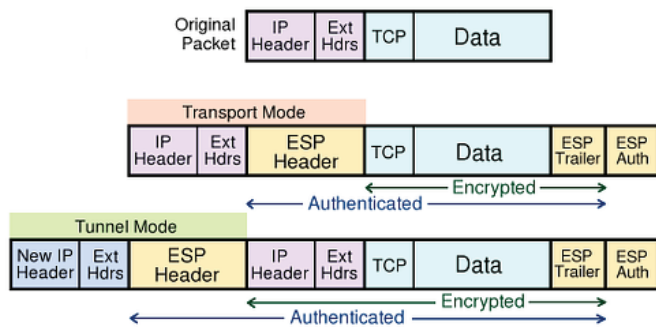
W czasie wspólnej integracji z IPsec zwiększa się jego elastyczność i łatwość konfiguracji. Wymaganiem poprawnej konstrukcji, jak i nawiązania takiego połączenia jest indywidualny dobór parametrów SA między innymi: wybór trybu pracy, rodzaj stosowanych algorytmów kryptograficznych, klucze oraz IP, z którym ma nawiązać przyległość transmisji wykorzystując protokół IPsec. Całość zapisywana jest w bazie SAD (ang. Security Association Database) oraz SPI (ang. Security Parameters Index), dzięki której pakiety te będą odbierane oraz wiadomo, w jaki sposób pakiety IPsec są zabezpieczone. Jeżeli bazy te są identyczne po jednostronnym zainicjowaniu połączenia, VPN powstanie i będzie sukcesywnie wykorzystywany. Może być on skonfigurowany, w dwóch trybach:

1. Transportowy – odpowiedzialny za ochronę oryginalnej zawartości nagłówków IP, wykorzystywany wewnątrz sieci np. w sieciach lokalnych.

Rys. 2. Wygląd nagłówka IPv6 z zastosowaniem protokołu AH w dwóch trybach IPsec [16]

2. Tunelowy – odpowiedzialny za ochronę nagłówków IP podczas enkapsulacji całości w nowy nagłówek, do użytku w połączeniach między sieciami, przechodzących przez inną sieć np. Internet.

Rys. 3. Wygląd nagłówka IPv6 z zastosowaniem protokołu ESP w dwóch trybach IPsec [16]

Typ VPN, dostępny niezależnie od wersji oprogramowania na ASA (ang. Adaptive Security Appliance), to *Site-to-Site* oraz zdalny dostęp w oparciu o SSL (ang. Secure Socket Layer). Zastosowano jednak łącze tunelowe typu Site-to-Site. Najważniejszym aspektem, aby rozpocząć konfigurację IPsec, czy VPN, jest upewnienie się, iż istnieje stabilizacja i przyległość wszelkich łącz lokalnych, od początku do końca, według zaleceń (ang. *established end-to-end*) [17]. Pierwsza próba nawiązania komunikacji przy użyciu szyfrowanego łącza, została udaremniona, przez spowodowanie całkowitego rozłączenia połączenia, między ASA, a routerem. Pomogło wykrycie błędu CSCux42019 przez firmę Cisco, iż w obecnie zainstalowanym oprogramowaniu na ASA istnieją luki w zabezpieczeniach z wykorzystaniem IKE, umożliwiających na nawiązanie połączenia osób nieautoryzowanych, zapychając łącze nieznanym ruchem UDP (ang. User Datagram Protocol) [18]. Również błędy mogły być powodem różnic w bazie danych SA, powodując problemy przy próbie nawiązania połączenia VPN. Korzystając z przewodnika aktualizacji oprogramowania (ang. *upgrade guide*) zainstalowano nową wersję na obydwie zapory sieciowe ASA rozwiązując problem niespójności SAD [19].

Prywatna wirtualna sieć oparta została na polityce nr 10, zastosowaniu tych samych algorytmów kryptograficznych ESP (ang. Encapsulating Security Payload) i AES (ang. Advanced Encryption Standard) 128, szyfrów SHA (ang. Secure Hash Algorithm) 256 i HMAC (ang. keyed-Hash Message Authentication Code), hasła oraz sparowaniu ze sobą zastosowanych parametrów grupą nr 2 Diffiego-Hellmana [17]. Listy kontroli dostępu, dla adresów przynależnych do wyjściowych interfejsów, umożliwiły negocjacje i połączenie. Natomiast wprowadzono wyjątkową translację adresów (ang. *Exemption NAT*) nie powodując zmiany adresu: adres źródłowy i docelowy jest zmieniany na dokładnie ten sam adres. Z powodu wielu błędów podczas weryfikacji pakietów, spowodowanych brakiem translacji, zdecydowano się na skonfigurowanie wyjątkowego NAT. Po mimo, iż nie powinno się go stosować dla IPv6, ASA posiada pewne ograniczenia oraz przeprowadza inspekcję NAT niezależnie od wersji protokołu. Zaimplementowano także mapę, którą przypisano do przylegających interfejsów. Wiedząc, iż ASA pracująca w trybie routera wykorzystywać będzie odpytywanie i rozgłaszanie informacji o sobie poprzez ND, za pośrednictwem pro-

tołu ICMPv6 zastosowano ich blokadę na interfejsie z poziomem zabezpieczeń, określonym w konfiguracji, jako zero. W takim przypadku to router będzie pełnił docelową funkcję rozsyłania anonsu i weryfikacji, czy jego sąsiedzi nadal nimi są.

Analiza ruchu sieciowego i skuteczności zabezpieczeń

W sieci pokazanej na rys. 1 zaimplementowano konfigurację IPsec, skonfigurowano tunel na interfejsach pomiędzy routerem a ASA, i przeprowadzono pierwszy przesył wiadomości ICMP między PC1 i PC2, aktywując tym samym łącze tunelowe (rys. 4).

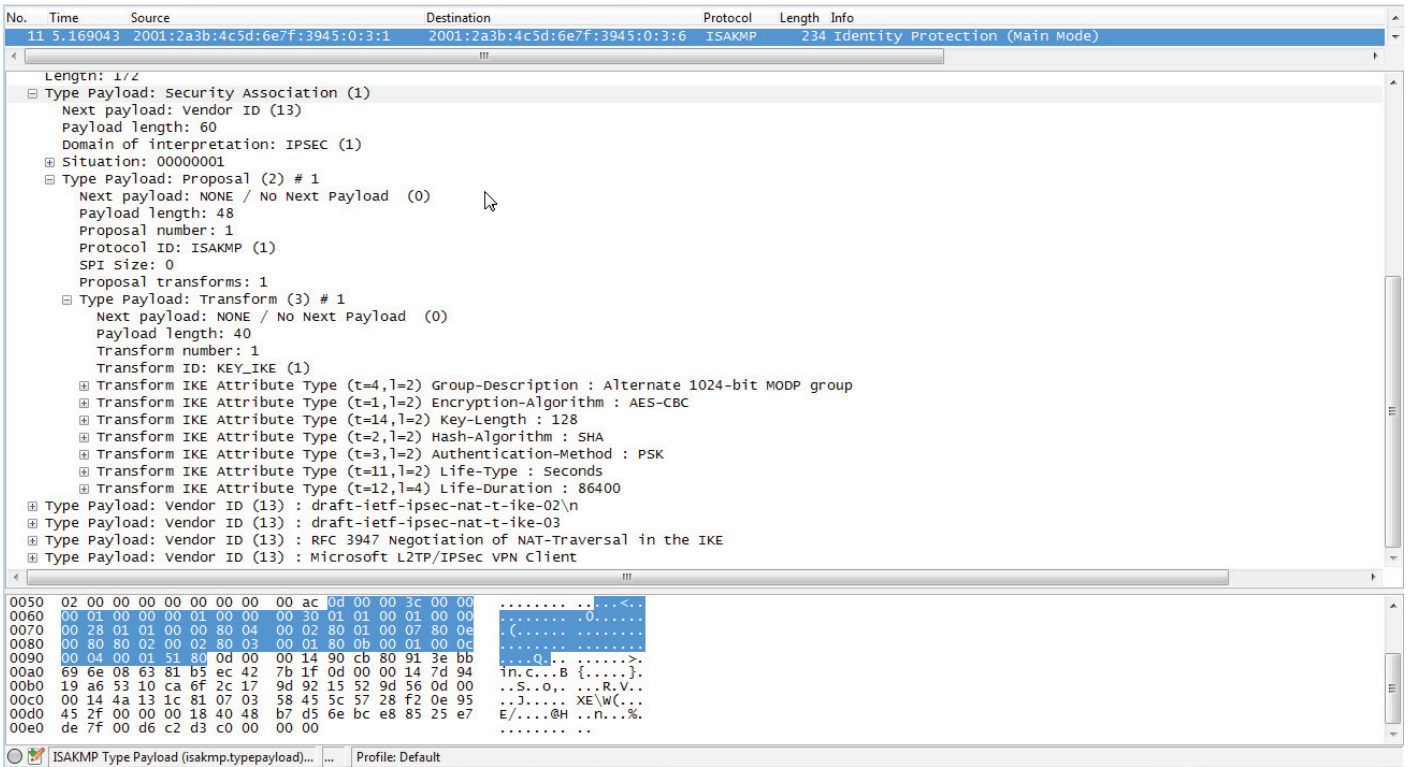
```
Administrator: C:\Windows\system32\cmd.exe
C:\Users\Administrator.LABNEM>ping 2001:2404:90ab:3945::1e

Pinging 2001:2404:90ab:3945::1e with 32 bytes of data:
Request timed out.
Reply from 2001:2404:90ab:3945::1e: time=6ms
Reply from 2001:2404:90ab:3945::1e: time=3ms
Reply from 2001:2404:90ab:3945::1e: time=2ms

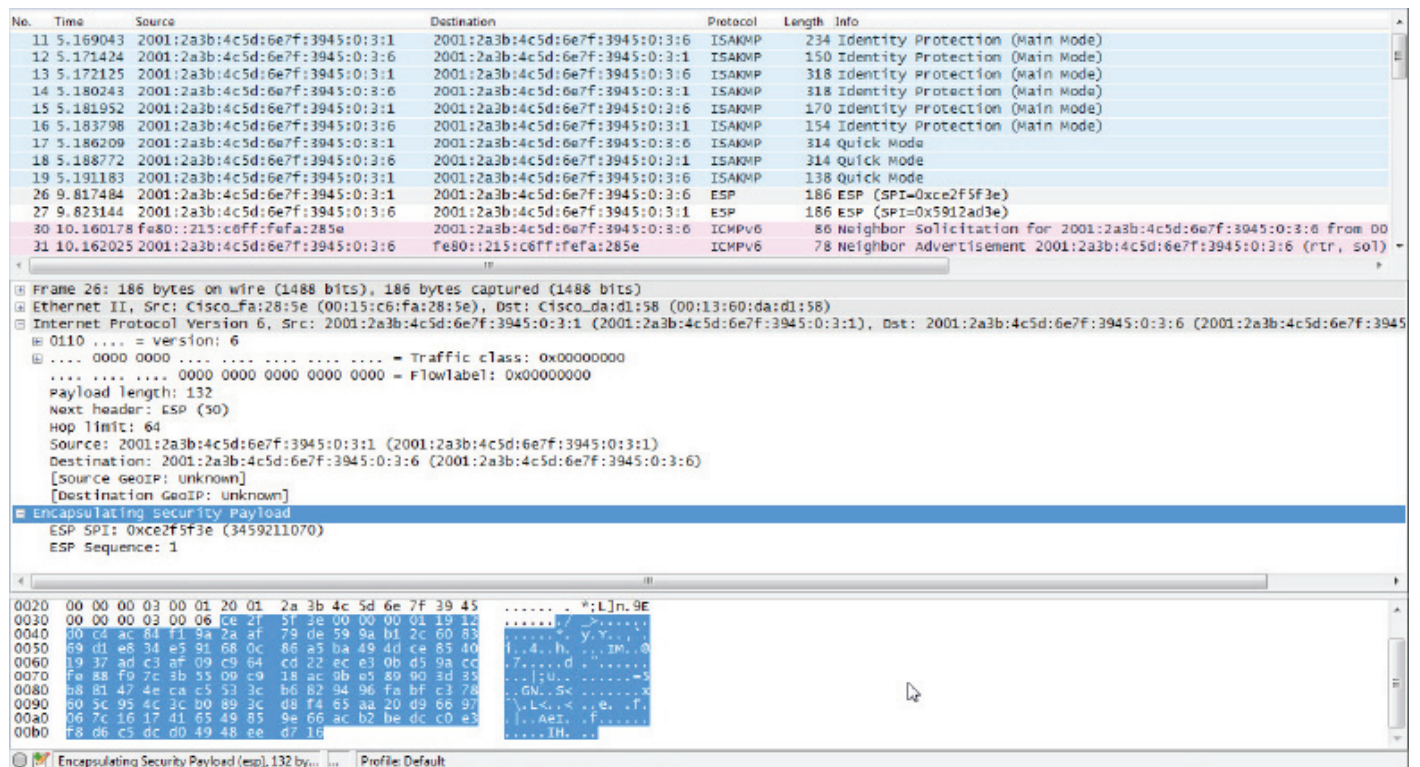
Ping statistics for 2001:2404:90ab:3945::1e:
    Packets: Sent = 4, Received = 3, Lost = 1 (25% loss),
    Approximate round trip times in milli-seconds:
        Minimum = 2ms, Maximum = 6ms, Average = 3ms
```

Rys. 4. Pierwszy przesył ICMP przez VPN na PC1 do PC2

Analiza przechwyconych pakietów ruchu IPv6 na ASA jest bardzo utrudniona, co jest spowodowane wciąż nierozwiązanym problemem odnalezionego błędu CSCtn09836. Alternatywą jest zastosowanie *access-list* odpowiedniej dla ruchu tej wersji, IP, którą można wykorzystać, jako przechwycenie ruchu przechodzącego dzięki skonfigurowanej liście kontroli dostępu [20], co też zostało zrobione. Pierwszym pakietem nawiązania tunelu jest ISAKMP (ang. Internet Security Association and Key Management Protocol), który zawiera całość polityki zabezpieczeń, jaką wprowadzono zarówno do konfiguracji zapory, jak i routera (rys. 5). Spowodowało to nie dostarczenie pierwszego pakietu *request* i opóźnienia w dostarczeniu.

Rys. 5. Pierwsze nawiązanie ISAKMP

Rys. 6. Pierwszy pakiet ESP o numerze sekwencyjnym 1

Kolejnym pakietem jest ESP, widoczny na rysunkach rys. 6 – rys. 9.

No.	Time	Source	Destination	Protocol	Length	Info
26	6.310195	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ISAKMP	154	Informational
27	6.312423	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ISAKMP	154	Informational
34	8.134865	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ff02::1:ffffa:285c	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fe80::215:c6ff:fefa:285c from 00:50:0...
35	8.135323	fe80::215:c6ff:fefa:285c	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	86	Neighbor Advertisement fe80::215:c6ff:fefa:285c (rtr, sol, ovr)
36	8.135872	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=201, hop limit=128 (reply in...
37	8.136815	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
38	8.141975	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
39	8.142189	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=201, hop limit=63 (request in...
42	9.140251	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=202, hop limit=128 (reply in...
43	9.140602	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
44	9.142174	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
45	9.142296	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=202, hop limit=63 (request in...
50	10.138786	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=203, hop limit=128 (reply in...
51	10.139133	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
52	10.140663	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
53	10.140801	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=203, hop limit=63 (request in...
56	11.137627	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=204, hop limit=128 (reply in...
57	11.137978	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
58	11.139580	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
59	11.139702	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=204, hop limit=63 (request in...
61	11.409692	fe80::213:c6ff:feda:d158	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1 from C...
62	11.410150	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	fe80::213:c6ff:feda:d158	ICMPv6	78	Neighbor advertisement 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1 (rtr, sol)
66	13.129876	fe80::215:c6ff:fefa:285c	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	86	Neighbor solicitation for 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6 from C...
69	13.130425	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	fe80::215:c6ff:fefa:285c	ICMPv6	86	Neighbor Advertisement 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6 (sol, ovr)
76	15.194600	fe80::213:c6ff:feda:d158	ff02::1	ICMPv6	118	Router Advertisement from 00:13:60:da:d1:58
81	16.409830	fe80::215:c6ff:fefa:285c	fe80::213:c6ff:feda:d158	ICMPv6	86	Neighbor solicitation for fe80::213:c6ff:feda:d158 from 00:15:c...
82	16.410760	fe80::213:c6ff:feda:d158	fe80::215:c6ff:fefa:285c	ICMPv6	78	Neighbor Advertisement fe80::213:c6ff:feda:d158 (rtr, sol)
88	17.513431	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
89	17.513813	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=159, hop limit=127 (reply in...
90	17.514423	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=159, hop limit=64 (request in...
91	17.514591	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
93	18.511631	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
94	18.511967	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=160, hop limit=127 (reply in...
95	18.512470	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=160, hop limit=64 (request in...
96	18.512638	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
102	19.510059	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)
103	19.510410	2001:2404:90ab:3945:1:1e	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	ICMPv6	94	Echo (ping) request id=0x0001, seq=161, hop limit=127 (reply in...
104	19.510914	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:1:6	2001:2404:90ab:3945:1:1e	ICMPv6	94	Echo (ping) reply id=0x0001, seq=161, hop limit=64 (request in...
105	19.511066	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	ESP	186	ESP (SPI=0x00b1466d)
107	20.508549	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6	2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1	ESP	186	ESP (SPI=0xc5cb11aa)

Rys. 7. Przejsie ping z PC1 do PC2 i odwrotnie na ASA

37 8.136315 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6 ESP 186 ESP (SPI=0x00b1466d)

Frame 37: 186 bytes on wire (1488 bits), 186 bytes captured (1488 bits)

Ethernet II, Src: Cisco_fa:28:5e (00:15:c6:fa:28:5e), Dst: Cisco_da:d1:58 (00:13:60:da:d1:58)

- Destination: Cisco_da:d1:58 (00:13:60:da:d1:58)
- Source: Cisco_fa:28:5e (00:15:c6:fa:28:5e)
 - Type: IPv6 (0x86dd)
- Internet Protocol Version 6, Src: 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1 (2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1),
 - 0110 = Version: 6
 - [0110 = This field makes the filter "ip.version == 6" possible: 6]
 - 0000 0000 = Traffic class: 0x00000000
 - 0000 00. = Differentiated Services Field: default (0x00000000)
 -0. = ECN-Capable Transport (ECT): Not set
 -0. = ECN-CE: Not set
 -0000 0000 0000 0000 0000 0000 = Flowlabel: 0x00000000

Payload length: 132

Next header: ESP (50)

Hop limit: 64

Source: 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1 (2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:1)

Destination: 2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6 (2001:2a3b:4c5d:6e7f:3945:0:3:6)

[Source GeoIP: Unknown]

[Destination GeoIP: Unknown]

Encapsulating Security Payload

ESP SPI: 0x00b1466d (11617901)

ESP Sequence: 16

```

0000 00 13 60 da d1 58 00 15 c6 fa 28 5e 86 dd 60 00  ...X... (A..
0010 00 00 00 84 32 40 20 01 2a 3b 4c 5d 6e 7f 39 45  ...2@. *;L]n.9E
0020 00 00 00 03 00 01 20 01 2a 3b 4c 5d 6e 7f 39 45  .... *;L]n.9E
0030 00 00 00 03 00 06 00 b1 46 6d 00 00 00 10 f6 bc  ....Fm....
0040 7f 98 ab 88 64 95 cf c3 02 4c c5 de 8e 16 81 f4  ....d...L....
0050 a7 fa f2 ee b3 5e 2e 7d b4 5a c2 49 7f dd 6a 80  ....^} .Z.I..j.
0060 c9 ff 86 f6 eb f7 3b cd cc 7b 89 03 c7 3f 3b 5c  ....:; .{...?;\
0070 c7 6f fb 33 b5 80 12 9c 3b dc 7e 2b 03 cf be 9b  .o.3...;+....
0080 df c4 bf 92 1b f9 71 d2 6e 1f 6f a7 03 e3 0e 67  ....q. n.o...o
0090 be 3d 6c 52 9f cf f8 f5 bb 9e ce 44 a3 58 60 73  =]R.... .D.X's
00a0 e1 e6 66 3a 28 65 e5 34 be c2 15 70 69 82 33 c5  ..f:(e.4 ...pi.3.
00b0 14 4a 26 58 e6 28 a6 3b 93 48  ....J&X.(.;H
    
```

Rys. 8. Pakiet ESP na ASA

No.	Time	Source	Destination	Protocol	Length	Info
1	0.000000000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1	ICMPv6	118	Router Advertisement from 00:13:60:da:d1:58
2	0.000143000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1	ICMPv6	118	Router Advertisement from 00:13:60:da:d1:58
3	15.035710000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
4	16.035636000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
5	16.103536000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
6	17.035630000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
7	17.103509000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
8	17.171538000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
9	18.071728000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
10	18.139532000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
11	19.035751000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
12	19.167532000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
13	20.131593000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
14	21.227604000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
15	23.035679000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
16	23.035739000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
17	23.035750000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
18	24.063571000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
19	24.063631000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
20	24.063642000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
21	25.091538000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
22	25.091608000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
23	25.091619000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
24	26.247653000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
25	26.247825000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
26	26.247842000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
27	27.275548000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
28	27.275628000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
29	27.275648000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
30	28.303901000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
31	28.303953000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
32	28.303970000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
33	30.255658000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
34	30.255713000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
35	30.255724000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
36	31.347627000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
37	31.347688000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
38	31.347704000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58
39	32.439538000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:1	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::1 from 00:13:60:da:d1:58
40	32.439617000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:2	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::2 from 00:13:60:da:d1:58
41	32.439700000	Fe80::213:60ff:feda:d158	ff02::1:ff00:3	ICMPv6	86	Neighbor Solicitation for fec0:0:0:ffff::3 from 00:13:60:da:d1:58

Rys. 9. Perspektywa ping PC1-PC2 na PC3

Pakiet, po mimo poddaniu zmiany w ESP, dotarł nienaruszony do PC2 o tej samej wartości.

Wszelkie dane przesyłane pomiędzy routerem a ASA były zaszyfrowane, zabezpieczone przed niepożądanym odczytem, nawet w razie przechwycenia. Nie posiada to znaczącego wpływu na prędkość przesyłu, jedynie pierwszy pakiet może zostać przesłany z niewielkim opóźnieniem, przez wzgląd na wymogi spełnienia wielu warunków oraz weryfikacji, aby został dopuszczony do celu.

Dzięki architekturze ASA, użytkownicy hostów nie są w stanie sprawdzić prawdziwej trasy, ponieważ interfejs przeciwny na zaporze sieciowej jest nieosiągalny do przeprowadzenia analizy „tracert”, czy „ping”, sądzą, iż ich następnym przeskokiem jest bezpośrednio router.

Wprowadzenie lokalnej bazy autoryzowanych użytkowników oraz ich ograniczony dostęp, poprzez listy kontroli i politykę zabezpieczeń, skutecznie udaremniają próbę nawiązania połączenia nieznanym użytkownikom, nieposiadającym poświadczenia umożliwiających bycie autoryzowanym. Stwierdzono, iż wszystko opiera się o podstawowe zabezpieczenia między innymi spójność, integralność i poufność. Gdyby wykorzystane hasło trafiło by w niepowołane ręce, całość zabezpieczeń byłaby bez znaczenia. Narażone są wówczas zarówno dane znajdujące się na urządzeniu, konfiguracja urządzeń, czy VPN. Pomimo zastosowania szyfrowania haseł, należy pamiętać, że nie wolno udostępniać ich osobom trzecim, ani przechowywać w miejscu ogólnodostępnym. Stosownym rozwiązaniem jest także stosowanie wielu długich i trudnych, również różnych od siebie, przypisanych do wykorzystywanych technologii i hierarchii użytkowników.

W przypadku pakietów IP w wersji 6, odmienionych przez protokół IPSec, bardziej rozważnym rozwiązaniem między odległymi urządzeniami sieciowymi jest tryb tune-

lowy, ponieważ otrzymujemy wygenerowany dodatkowo, nowy nagłówek, znajdujący się na początku całego szyku. Stanowi to solidne zabezpieczenie przed uzyskaniem informacji chronionych w pakiecie IP takich jak adres fizyczny MAC, adres *Link-local*. Natomiast, w sieci lokalnej dla połączenia host-host lub komputer - komputer najlepszy jest tryb transportowy, ponieważ ułatwia to oszacowanie urządzeniom sieciowym, na podstawie niezmiennego nagłówka IP, jego docelowe przeznaczenie, dodając jedynie szyfrowanie. Jednakże istnieje pewne ryzyko, iż cały ruch sieciowy jest widoczny, widać źródło i cel pakietów.

Podsumowanie

Po mimo ciągłego wsparcia producentów i naprawiania odnalezionych błędów dla wersji 4, nie udało się ominąć ich w oprogramowaniu wspierającego nowy protokół wersji 6. Natomiast, istnieje wiele przesłanek, iż będzie możliwość zmiany i zwiększenia bezpieczeństwa omijając wady w nowszej wersji.

Uznano, iż większość problemów związanych z bezpieczeństwem zostałyby rozwiązanych, poprzez wprowadzenie techniki kryptografii asymetrycznej, opartej na matematycznej krzywej eliptycznej ECC (ang. Elliptic Curve Cryptography). Standard szyfrowania opisany jest jako skuteczną, wydajniejszą, nowszą alternatywą dla standardowej kryptografii. Oferuje bezpieczeństwo tego samego poziomu, ale na mniejszych zasobach [15]. Również ciekawym aspektem było by wprowadzenie najnowszej wersji TLS (ang. Transport Layer Security) 1.3, która umożliwiałaby lepsze wykorzystanie z kryptografii opartej na

krzywej eliptycznej ECC, stabilizację zabezpieczenia między dwoma sieciami, wymianę parametrów kryptograficznych bez widocznych danych. Niestety nie udało się jeszcze tego wprowadzić i nadal jest w fazie projektowej, opisywane w dokumencie [21]. Planowana jest ta zmiana, przez wzgląd na wiele luk w powszechnie używanym SSL 3.0, z którego obecnie się rezygnuje i zaleca wyłączać, ponieważ naraża się swoją sieć, klientów, serwery na przesył informacji o użytych zabezpieczeniach [21].

Nieodłączny nagłówek rozszerzalny EH protokołu IPv6 można uznać za potężne narzędzie, które można dostosować do przyszłych wymagań i potrzeb protokołów sieciowych, między innymi do wprowadzenia powyższego projektu, w celu usprawnienia i zabezpieczenia podstawowych funkcji oraz usług. Wykorzystując zabezpieczony nagłówek ESH (ang. Encapsulating Security Header) i informacje w nim zawarte, będą zaszyfrowane i niedostępne dla pośredniczących urządzeń sieciowych oraz może on służyć, jako dodatkowe informacje dla datagramów wyższych warstw. Są one istotne jedynie dla źródła i przeznaczenia pakietu.

Współdzielenie adresu *Anycast*, służącego do identyfikacji wielu interfejsów lub wielu węzłów w zdefiniowanej lokalizacji, jest dobry do ustanowienia podczas wykorzystania takiej samej usługi. Za przykład można przedstawić lepszą, alternatywną metodę uwierzytelnienia AAA (ang. *Authentication, Authorization, Accounting*) poprzez serwery bezpieczeństwa TACACS+, RADIUS, CiscoSecure ACS (ang. Cisco Secure Access Control Server) lub Kreberos – serwer firmy zewnętrznej [4]. W momencie awarii, kolejny najbliższy serwer zapewni tę usługę poprzez ten sam adres.

Literatura

- [1] Dokument RFC 4339: *IPv6 Host Configuration of DNS Server Information Approaches*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-4339.txt>, 2006.
- [2] Dokument RFC 4472: *Operational Considerations and Issues with IPv6 DNS*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-4472.txt>, 2006.
- [3] Dokument RFC 2460: *Internet Protocol, Version 6 (IPv6) Specification*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-2460.txt>, 1998.
- [4] Desmeules R., przekład z j. ang. Zdrojewski K.: *IPv6: Sieci oparte na protokole IP w wersji 6. Implementacja, projektowanie, konfiguracja, wdrożenia*. Wyd. PWN, Warszawa 2006.
- [5] Windows: *Netsh Technical Reference*, [https://technet.microsoft.com/en-us/library/cc725935\(v=ws.10\).aspx](https://technet.microsoft.com/en-us/library/cc725935(v=ws.10).aspx), 21.01.2016.
- [6] Dokument RFC 4291: *IP Version 6 Addressing Architecture*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-4291.txt>, 2006.
- [7] Dokument RFC 4861: *Neighbor Discovery for IP version 6 (IPv6)*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-4861.txt>, 2007.
- [8] Cisco System, Inc.: *Cisco IOS IPv6 Configuration Guide*, 2009.
- [9] Dokument RFC 4862: *IPv6 Stateless Address Autoconfiguration*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-4862.txt>, 2007.
- [10] Frahm J., Santos O., Ossipov A.: *Cisco ASA All-in-One Next-Generation Firewall, IPS, and VPN Services*, Third Edition. Wyd. Cisco Press, 2014..
- [11] National Institute of Standards and Technology: *Guidelines for the Secure Deployment of IPv6. Recommendations of the National Institute of Standards and Technology*, <http://csrc.nist.gov/publications/nistpubs/800-119/sp800-119.pdf>, 2010
- [12] Dokument RFC 6564: *A Uniform Format for IPv6 Extension Headers*, <http://www.rfc-base.org/txt/rfc-6564.txt>, 2012.
- [13] White Paper: *IPv6 Extension Headers Review and Considerations*, http://www.cisco.com/en/US/technologies/tk648/tk872/technologies_white_paper0900aecd8054d37d.pdf, 2006.
- [14] Benjamin H., przekład z j. ang. Dąbkowska-Kowalik M.: *CCIE Security Oficjalny podręcznik przygotowujący do egzaminu*. Wyd. MIKOM, Warszawa 2004.
- [15] Cisco Security Intelligence Operations: *Next Generation Encryption*, http://www.cisco.com/web/about/security/intelligence/nextgen_crypto.html, 2014.
- [16] IPv6 Now Pty Ltd: *IPv6 Packet Security*, <http://www.ipv6now.com.au/primers/IPv6PacketSecurity.php>, 29.12.2015.
- [17] CLI Book 3: *Cisco ASA Series VPN CLI Configuration Guide Software Version 9.1*, http://www.cisco.com/c/en/us/td/docs/security/asa/asa91/configuration/vpn/asa_91_vpn_config.pdf, wyd. Cisco Systems, 31.03.2014.
- [18] Cisco Security Advisory: *Cisco ASA IKEv1 and IKEv2 Buffer Overflow Vulnerability CSCux42019*, <https://tools.cisco.com/security/center/content/CiscoSecurityAdvisory/cisco-sa-20160210-asa-ike>, 10.02.2016.
- [19] Cisco Systems: *ASA/PIX: How to Use the CLI to Upgrade the Software Image on a Failover Pair*, <http://www.cisco.com/c/en/us/support/docs/security/asa-5500-x-series-next-generation-firewalls/111867-asa-failover-upgrade.html#actstand>, wyd. Cisco Systems, 16.03.2010.
- [20] Cisco Systems: *Configure the ASA to Pass IPv6 Traffic*, <http://www.cisco.com/c/en/us/support/docs/security/adaptive-security-appliance-asa-software/119012-configure-asa-00.html>, 29.01.2015.
- [21] Projekt dokumentu RFC: *The Transport Layer Security (TLS) Protocol Version 1.3 draft-ietf-tls-tls13-11*, <https://tools.ietf.org/html/draft-ietf-tls-tls13-11#page-6>, 2015.
- [8] Cisco System, Inc.: *Cisco IOS IPv6 Configuration*